# GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA:
BRAȘOVŬ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḌI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe șése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România și străinătate:
Pe anŭ 40 fr., pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 francĭ.

ANULŬ L.

SĔ PRENUMERĂ:
la poște, la librării și pe la dd. corespondențĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 1. Joi, 1 (13) Ianuariu. 1887.




**Din causa S-tei sërbătorĭ de mâne ḍiarulŭ nu va apăré pănă Vinerĭ séra.**

## Brașovŭ, 31 Decemvre 1886.

Aruncându o privire în trecutulŭ națiunei române și aflândŭ firulŭ ce-lŭ légă cu presentulŭ, pare că simțimŭ cum cresce speranța în inima nóstră și pare că o tainică vóce ne șoptesce: înainte cu bărbăția, nu vĕ dațĭ, căcĭ scopulŭ, pentru a căruia realisare luptațĭ, este vrednicŭ de orĭce jertfă!

Grele și amare momente amŭ avutŭ și pănă acum destule în luptele nóstre, momente, în carĭ numai o stăruință de ferŭ și o deplină abnegare de sine, precum și credința nemărginită în viitorulŭ națiunei nóstre și în dreptatea causei române ne-au datŭ forțe de a resista și a nu depune armele.

In prima liniă înțelegemŭ aicĭ luptele nóstre, ale celorŭ dela „Gazetă“. Dér când ḍicemŭ „noi, cei dela „Gazetă“, n'amŭ indicatŭ prin acésta óre o muncă politică și literară comună națională dintr'unŭ periodŭ lungŭ de o jumĕtate de vécŭ?

„Gazeta Transilvaniei“ întră cu ḍiua de mâne în alŭ cincĭḍecelea anŭ alŭ esistenței sale. Óre colecțiile de 49 de anĭ ale acestui organŭ de publicitate nu suntŭ ele o viuă carte a activității publice, ce au desvoltat'o aprópe două generațiunĭ în serviciulŭ causei sânte a românismului?

Nenumĕrațĭ bărbațĭ din cei mai de frunte ai neamului românescŭ șĭ-au datŭ mână în colónele acestui organŭ, stăruindŭ în lungulŭ periodŭ de anĭ pentru redeșteptarea și liberarea națiunei subjugate.

In adevĕrŭ, este mărĕță priveliștea ce o oferă ochilorŭ noștri nobilele stăruințe ale luptătorilorŭ pentru binele poporului românŭ din acéstă jumĕtate de veacŭ.

„Gazeta Transilvaniei“ este oglinda faptelorŭ lorŭ, ea ne arată progresele treptate, ce le-a făcutŭ poporulŭ nostru în acéstă epocă de redeșteptare și de regenerare națională.

Amŭ puté ḍice, că și desvoltarea acestui organŭ, care a devenitŭ dintr'unŭ ḍiarŭ micŭ sĕptĕmânalŭ unŭ ḍiarŭ cotidianŭ, a mersŭ paralelŭ cu desvoltarea intelectuală și politică a poporului nostru.

„Suntemŭ începĕtorĭ în patriile nóstre și voimŭ érăși parte mare începĕtorilorŭ sĕ dămŭ hrană“. Așa scria redacțiunea „Gazetei de Transilvania“ în primulŭ sĕu numĕrŭ, ce a apărutŭ în 12 Martie 1838 „cu preaînalta voiă“.

„Gazeta Transilvaniei“ de astăḍĭ, după o scólă de aprópe cincĭḍecĭ de anĭ, prin care a trecutŭ poporulŭ românŭ, după atâtea esperiențe bune și rele câte le-a făcutŭ, nu mai póte ḍice nicĭ ea că este începĕtóre și prin urmare nicĭ hrană ca la începĕtorĭ nu mai póte da.

Timpurile s'au schimbatŭ nespusŭ de multŭ de atuncĭ și de aceea și pretențiunile nóstre, ale celorŭ dela „Gazetă,“ au crescutŭ în proporțiă cu pretențiunile poporului românŭ și ale timpului în care trăimŭ.

Suntŭ estraordinare progresele, ce le-a făcutŭ poporulŭ nostru pe tóte terenele de cincĭḍecĭ de anĭ încóce, dér n'a pututŭ sĕ ajungă într'unŭ timpŭ așa de scurtŭ a avé de tóte, și avuțiă și cultură de ajunsŭ. Cu tóte astea, mai avutŭ orĭ mai sĕracŭ, mai cultivatŭ orĭ mai înapoiatŭ, decum arŭ cere nevoile timpului de față, poporulŭ nostru este aḍĭ forțatŭ de împrejurărĭ a susține o grea concurență cu popórele conlocuitóre și o și mai grea luptă cu adversarii sĕi secularĭ. De aceea astăḍĭ nu ne mai este nouĕ Românilorŭ permisŭ sĕ facemŭ esperimente de începĕtorĭ, ci esperiențele ce ni le-amŭ câștigatŭ trebue sĕ le folosimŭ toțĭ cu maturitate și cu energia cuvenită, spre a da poporului nostru acelŭ raḍimŭ putemicŭ moralŭ și materialŭ de care are lipsă în ḍiua de aḍĭ.

Bărbații noștri din generațiunea bĕtrână au lucratŭ multŭ, ce e dreptŭ, și au avutŭ norocirea sĕ véḍă în urma muncei lorŭ marĭ succese în multe privințe, mai alesŭ fiindŭ favorisațĭ de timpŭ și de împrejurărĭ. Dér modulŭ cum au lucratŭ ei și tactica de care s'au folositŭ șĭ-au trăitŭ véculŭ, pentru că alte timpurĭ și alte împrejurărĭ suntŭ aḍĭ. Ar fi în mare eróre, décă condușĭ de încrederea, ce au câștigat'o în vitalitatea poporului nostru, prin resultatele obținute în trecutŭ, bĕtrânii conducĕtorĭ ai lui arŭ crede, că și astăḍĭ i se póte ajuta cu modulŭ de lucrare și cu tactica din trecutŭ.

Asemenea arŭ fi în mare eróre bărbații din juna generațiune décă arŭ crede, că se vorŭ puté obține în viitorŭ succese în folosulŭ poporului românŭ fără multă trudă și muncă și fără a se aduce jertfe nelimitate pe altarulŭ națiunei. Cine ne garanteză, că timpurile favorabile, ce au favorisatŭ lucrarea bĕtrânilorŭ, se vorŭ reîntórce? Și ce soldatŭ este acela, care își baséză speranțele de isbêndă nu pe hărnicia lui propriă, ci pe joculŭ necunoscutŭ alŭ sorțilorŭ rĕsboiului?

O de ar înțelege juna nóstră generațiă câtŭ de marĭ suntŭ trebuințele timpului de față și câtŭ de multŭ se pretinde aḍĭ dela dânsa pentru ca sĕ póta corĕspunde pe deplinŭ chiămărei de a continua cu succesŭ marea operă națională!

Așa de marĭ suntŭ aceste esigențe ale timpului, încâtŭ, după a nóstră convingere, numai printr'o estra ordinară încordare a tuturorŭ puterilorŭ nóstre intelectuale, morale și materiale și numai printr'o esemplară solidaritate putemŭ sĕ le facemŭ destulŭ.

Avemŭ firma speranță, că bunulŭ geniu alŭ poporului nostru, care nu l'a părăsitŭ nicĭodată, va povățui pe bărbații noștri bĕtrânĭ și tinerĭ în aceste critice momente ale esistenței nóstre naționale ca sĕ găséscă adevĕrata cale pe care sĕ putemŭ ajunge la limanulŭ doritŭ.

Cu acéstă speranță și credință intrămŭ în anulŭ alŭ cincĭḍecelea alŭ esistenței „Gazetei Transilvaniei.“

Trimitemŭ poporului românŭ frățescile nóstre felicitărĭ, dorindu'i din totŭ sufletulŭ realisarea speranțelorŭ și aspirațiunilorŭ sale îndreptățite.

Fiă ca anulŭ acesta sĕ pună temeliă tare și nerĕsturnabilă sântei legăturĭ între fiii națiunei, care sĕ-i asigure pentru totdéuna unŭ falnicŭ viitorŭ!

Dr. Aurel Mureșianu.

## Turcia, Bulgaria și Rusia.

Din Sofia se telegrafiază, că Pórta, nepotêndŭ ajunge la o înțelegere cu regența bulgară, care nu vrea sĕ cedeze Rusiei, caută acum sĕ se înțelégă cu partidulŭ lui Zankoff, căruia i-a și comunicatŭ prin telegrafŭ dorința d'a se duce la Constantinopolŭ.

Acésta scire ne-o dă și o telegramă din Constantinopolŭ, care ḍice că Pórta a telegrafatŭ din nou la Sofia spre a invita pe Zankoff sĕ mérgă la Constantinopolŭ, pentru a delibera în privința cestiunei bulgărescĭ. Se crede în generalŭ că Pórta caută a aduce unŭ felŭ de împăcare între partidulŭ zankovistŭ și partidulŭ regenței representatŭ la Constantinopolŭ prin d. Vulkovicĭ.

După cum se comunică din Rusciucŭ, Zankoff a rĕspunsŭ la acéstă învitare declarândŭ, că ar merge numai în urma unei învitărĭ colective a Porții și a d-lui de Nelidoff, ambasadorulŭ rusŭ din Constantinopolŭ.

Se vede că acestŭ pasŭ s'a făcutŭ, căcĭ după cum se comunică din Sofia, Zancof a și plecatŭ la Constantinopolŭ, numai singurŭ.

O altă telegramă din Constantinopolŭ comunică, că în urma sgomotului despre realegerea posibilă a prințului Alexandru de Battenberg, d. de Nelidoff a datŭ sĕ înțeleagă Porții, că Rusia ar considera realegerea prințului Alexandru ca o provocare și că atuncĭ ea va ocupa de sigurŭ Bulgaria. Se asigură că acéstă declarațiă a d-lui de Nelidoff a fostŭ provocată de o altă scire, care confirma sgomotulŭ mai susŭ menționatŭ și care ḍicea că recruții bulgarĭ facŭ jurămêntulŭ în numele prințului Alexandru.

Se asigură asemenea că Pórta a cerutŭ la Sofia explicațiunĭ în astă privință.

## Turcia și Grecia.

O telegramă din Constantinopolŭ anunță, că populația insulei Creta a făcutŭ manifestațiunĭ favorabile causei elenice, cu ocasiunea matóratului prințului regalŭ alŭ Greciei. Consulii Greciei la Canea, Candia și Rethyme ar fi luatŭ parte la acéstă manifestațiă. Pórta atuncĭ a adresatŭ o notă la Atena spre a se plânge de procedeulŭ consulilorŭ mai susŭ menționațĭ, și pentru a cere înlocuirea lorŭ.

Creta era deja în fierbere, pentru că Pórta n'a rĕspunsŭ încă dorinței Adunărei cretane, care cerea ca Turcia sĕ părăséscă 2 din 3 părțĭ din veniturile vamale ale Insulei, ceea ce Pórta va refusa de sigurŭ. Faptulŭ menționatŭ mai susŭ nu póte decâtŭ sĕ agraveze situațiunea, care deja e destulŭ de gravă pentru ca Pórta sĕ trimétă în Creta trupe de întărirĭ după cererea guvernatorului.

O altă telegramă din Varna comunică, că guvernatorulŭ generalŭ alŭ insulei Creta, Savas-pașa, a raportatŭ Porții, că se aștéptă la o rĕscólă în Creta și cere instrucțiunĭ și trimiterea repede de ajutóre în trupe spre a întări garnisónele otomane din insulă. Savas-pașa declară în raportulŭ sĕu, că rĕscóla e pregătită de agențĭ grecĭ și sprijinită de funcționarĭ otomanĭ de origină din Creta. Guvernatorulŭ pretinde că are probe, că rĕscóla e sprijinită în secretŭ de guvernulŭ grecŭ. In tótă insula suntŭ comitete, care lucréză pentru unirea cu Grecia. Pórta chibzuesce pe mĕsurĭ ar fi de luatŭ.

## Prieteniă maghiară-română.

In fruntea ḍiarului „Kolozsvár“ dela 31 Decemvre 1886 aflămŭ unŭ articulŭ, scrisŭ — precum se vede — de unŭ Sĕcuiu, cu numele Dozsa, care între altele ne îndréptă sĕ rĕsfoimŭ prin șematismulŭ funcționarilorŭ statului maghiarŭ și după numele acelora sĕ ne convingemŭ, că majoritatea funcționarilorŭ suntŭ de origine germanĭ, italianĭ, slavĭ, șerbĭ ș. a. Décă vremŭ funcțiunĭ, ḍice d-lŭ Dozsa, sĕ'i imitămŭ pe aceștia; décă înse noi socotimŭ de renegațĭ pe cei ce sĕmțescŭ unguresce — atuncĭ sĕ nu mai ḍicemŭ că se află numai 6 milióne de Maghiarĭ, pentru că, împreună cu aceia dintre naționalitățĭ, carĭ în adevĕrŭ sĕmtŭ ungurese, se află celŭ mai puținŭ 13 milióne de Maghiarĭ (sic!)

Ba și decâtŭ acesta, ḍice d. Dozsa, este mai mare numĕrulŭ Maghiarilorŭ, căcĭ d-sa are încredere și în poporulŭ românescŭ, ba ḍice că cu privire la viitorŭ are încredere mai alesŭ în poporulŭ românŭ și germanŭ.

Când Rușii vor năvăli asupra Româniloŕ, aceștia — ḍice Dozsa — vorŭ recurge mai întâiu la ajutorulŭ Valahilorŭ din Ungaria, apoi la alŭ Maghiarilorŭ și în fine și la alŭ Germanilorŭ, carĭ se află între Maghiarĭ. Acelŭ periculŭ, care pe toțĭ ne amenință, este ceea ce în prima liniă îĭ légă pe Românĭ de regatulŭ ungurescŭ, care este singurulŭ sprijinŭ alŭ României, și veni-va timpulŭ, când în lupta cu Muscalulŭ Românii de dincolo de Carpațĭ vorŭ primi pe luptătorii Sĕcui dela pasulŭ Oituzului și alŭ Turnu-roșului cu strigăte frățescĭ de: »sĕ trăiéscă« și acestŭ botezŭ alŭ sângelui va sigila vecĭnica prietiniă dintre Românĭ și Maghiarĭ.

»Pănă atuncĭ — continuă Dozsa, adresându-se către cei dela »Kolozsvar« — d-vóstră disputați-vĕ cu Românii, dér nicĭodată sĕ nu-i luațĭ în batjocură.

„Cu argumente da, înse cu batjocură și dispreță nicĭodată nu trebue sĕ luptațĭ. Pănă la unŭ punctŭ óre-care

eu respectezŭ chiar şi şovinismulŭ naţiunilorŭ, carĭ acum se deşteptă. Apoi nu trebue sĕ suspiţionămŭ tóte şi chiar şi simpatiile gravitatóre în afară ale grupurilorŭ de poporŭ până la unŭ punctŭ anumitŭ, ce nu trece peste marginile legei, trebue sĕ le respectămŭ. Ca unŭ faptŭ suspectŭ am vĕḑutŭ citatŭ odată în nu sciu ce fóiă, că în casele Valahilorŭ din Ardélŭ se află portretele regelui românŭ şi alŭ soţiei sale. Insĕ ce lucru estraordinarŭ e acésta? Nu are óre dreptŭ Românulŭ ardeleanŭ sĕ se bucure, că acelŭ domnitorŭ bravŭ a creatŭ, din Muntenia cea subjugată sclăviei turcescĭ, unŭ regatŭ liberŭ, care şĭ-a luatŭ o bună direcţiune? Mĕ bucurŭ şi eu din inimă de acésta chiar din interesŭ faţă cu naţiunea mea.

„Dér óre pe acea regină plăcută, pe acea Carmen Sylva, cine nu o-ar preţui? Cine nu o-ar preţui pe ea, care îşĭ aruncă strălucirea paliului sĕŭ de regină asupra unei naţiunĭ până acum sĕrace şi uitate, pe ea, care merge în scolile sale pentru ca sĕ crésca şi instrueze pe fetiţele poporului de sub domnia sa? Acésta e ceva pĕtrunḑĕtorŭ; noi amŭ puté sĕ invidiămŭ pe Românii de peste Carpaţĭ, décă norocululŭ nu nĭ-ar fi binecuvêntatŭ şi pe noi cu o familiă regéscă şi cu o regină cu sufletŭ nobilŭ".

„Sĕ respectămŭ déră sentimentele juste şi nepăgubitóre ale naţionalităţilorŭ ce trăescŭ între noi, şovinismului sĕ nu-i rĕspundemŭ cu şovinismŭ, décă individĭ singuraticĭ vorŭ trece peste marginele legei şi ale oblıgamentului lorŭ faţă cu patria,—legea, şi chiar propriulŭ lorŭ pĕcatŭ, îi va pedepsi. Regatulŭ ungurescŭ este destulŭ de tare pentru a pedepsi în sinulŭ sĕu orĭ ce trădare posibilă"...

In fine autorulŭ pledéză pentru o pacĭnică şi frăţéscă convieţuire între naţionalităţĭ.

*

Hârtia e răbduriă, ca şi natura multorŭ Românĭ, pentru a cărora tractare rea dojenesce Dozsa pe conaţionalii sĕi dela ḑiarele din Cluşiu. Hârtia le suportă tóte, şi cuvintele frumóse ca şi cele de batjocură.

Credemŭ însĕ, că ar fi timpulŭ de a trece odată din domeniulŭ vorbelorŭ fără preţŭ puse pe hârtiă, în domeniulŭ faptelorŭ puse în pracsă.

Esperienţele de până acum ne arată însĕ în modŭ fórte regretabilŭ, că conlocuitorii noştri maghiarĭ vĕdŭ ce ar fi mai bine, dér urméză întotdéuna cu o rară tenacitate totŭ numai ce este mai rĕu!

## SCIRILE ḐILEI.

In ţinutulŭ *Reghinului săsescŭ* s'a vĕḑutŭ în 3 Ianuarie n., precum ni se scrie, unŭ frumosŭ *curcubeu* în colorile albastru, galbenŭ şi roşu. In 8 Ianuarie s'a vĕḑutŭ din nou unŭ asemenea curcubeu. Celŭ dintêiu de către méḑă-ḑi spre méḑă-nópte, alŭ doilea dela méḑă ḑi între apusŭ şi méḑă-nópte. Ómenii ḑicŭ, superstiţioşĭ cum suntŭ, că acestŭ fenomenŭ, pe timpulŭ acesta, însemnéză rĕsboiu mare. Pe acolo: ḑile cu sóre şi frumóse, fără omĕtŭ.

—x—

»Sieb. Deutsch. Tgbltt" de Vinerea trecută publică în fruntea sa o adresă de mulţămită a Saşilorŭ din Cisnădiă trimésă d-lui Mocsary pentru vorbirea ce a ţinut'o în dietă privitorŭ la naţionalităţĭ. Fóia sibiană publică şi rĕspunsulŭ d-lui Mocsary la acéstă adresă de mulţămită, care e aprobată de toţĭ Sasii.

—x—

Se laudă Ungurii că oraşulŭ *Făgăraşŭ*, fiindcă suntŭ funcţionarĭ ungurĭ, este ungurescŭ. Cea mai formală desminţire le-o dă faptulŭ, că têrgulŭ de sĕptĕmână n'a fostŭ de locŭ visitatŭ, nicĭ unŭ streinŭ n'a fostŭ la têrgŭ din causa sĕrbătorilorŭ Crăciunului românescŭ. Abia au fostŭ 15 carĕ cu fructe, cărora în urma acésta nu li s'a oferitŭ nicĭ unŭ preţŭ.

—x—

Sĕrăcia şi nĕcazurile au învinsŭ peste totŭ în ţinutulŭ *Reghinului săsescŭ*. Ni se scrie, că poporulŭ e cuprinsŭ de gróză când se gândesce la viitorŭ, că ce sĕ întreprindă pentru a se putea susţinea mai departe. Deja sfintele sĕrbătorĭ de acuma cam peste totŭ le-a petrecutŭ nu ca altă dată, ci în tăcere, fără jocŭ, fără turcă (clanţă) şi fără vifleimŭ, ba nicĭ colindătorĭ nu au umblatŭ ca altă dată, ómenii suntŭ triştĭ. — Nicĭ nu se póte altfelŭ sub unŭ astfelŭ de guvernŭ vitregŭ ca celŭ care-lŭ avemŭ, care secvestréză pe sêrmanii ómenĭ şi pe la ḑile marĭ, luându-le şi mâncarea.

—x—

In *Seghedinŭ* s'au făcutŭ în anulŭ 1886 de către 25 esecutorĭ 25,067 secvestre. Oraşulŭ 8000 familii, prin urmare ar veni de fiăcare familiă în cifră mediă trei esecuţiunĭ. „Ferice" de Seghedinenĭ!

—x—

In comuna *Caşiva*, nu departe de Gurghiu, unŭ jidovŭ vinde carnea de vită mare cu 14 cr. chg., éră cea de viţelŭ cu 13 cr. chg. Porcĭ nu taiă jupânulŭ.

—x—

Ca *despăgubire* din partea statului pentru câte 28 decagr. carne de vită, ce are sĕ dea pe ḑi fiăcare cetăţeanŭ singuraticului soldatŭ dela sergentŭ majorŭ în josŭ încvartiratŭ la dênsulŭ, în casŭ de marşurĭ militare, ministrulŭ honveḑimei în unire cu ministrulŭ de rĕsboiu a stabilitŭ pentru 1887 următórele preţurĭ: dincóce de Dunăre 19 cr., dincolo de Dunăre 21 cr., dincóce de Tisa $17^1/_2$ cr., dincolo de Tisa $16^1/_2$ cr., în Ardealŭ 21 cr., în Croaţia-Slavonia $17^1/_2$ cr., în Budapesta 25 cr., în Pojunŭ $25^1/_2$ cr., în Caşovia 23 cr., în Timişóra 21 cr., în Cluşiu $15^1/_2$ cr., în Sibiiu $17^1/_2$, în Fiume $23^1/_2$ cr. şi în Agramŭ 21 cr.

—x—

Ni se scrie, că judele de cercŭ din *Reghinulŭ săsescŭ*, Br. *Konratsheim Oskar* e transferatŭ ca jude la tribunalulŭ r. din Seghedinŭ. Publiculŭ regretă depărtarea d-sale, deórece vorbea bine romanesce şi se purta omenesce cu poporulŭ. Negreşitŭ că în locu'i va fi adusŭ dela Seghedinŭ, care are „meritulŭ" d'a nu cunósce limba poporului.

—x—

Defraudantulŭ dela poşta din Aradŭ, *Mannheim*, e pusŭ în libertate la propria lui cerere. Banii s'au găsitŭ o parte în locuinţa soţiei sale, ziduiţĭ sub sobă, şi în a surorei sale, ascunşĭ în şopulŭ de lemne. Banii îi prefăcuse în galbenĭ, pentru că defraudantulŭ voia sĕ fugă în America.

—x—

După cum anunţă „Schl. Ztg.," va apăré în curêndŭ unŭ nou opŭ alŭ *Reginei Elisabeta a României*, conţinêndŭ gândirĭ şi maxime pline de spiritŭ, care se referă la fapte de dênsa petrecute şi observate.

—x—

»Telegrafulŭ« din Bucurescĭ ḑice, că suntŭ indicii că emigranţii bulgarĭ, carĭ se află în România, ar fi urḑitŭ un complotŭ pentru a rĕsturna guvernulŭ actualŭ din Bulgaria. Mişcarea revoluţionară a fostŭ pregătită pentru sérbătorĭ. Conspiraţiunea este paralisată. Pentru momentŭ nu putemŭ destăinui mai multŭ. Căpitanii Benderoff şi Zarafoff, principalii conspiratorĭ bulgarĭ, sĕ află în Bucurescĭ. Ambii au sositŭ din Rusia.

**De lângă Reghinulŭ săsescŭ**, Decemvre 1886.

Stimate D-le Redactorŭ!

In raportulŭ cu data 29 Aprilie 1886. Nr. 1144-18 aşternutŭ din partea vice-comitelui comitatului Murĕş Turda representaţiunei comitatense asupra agendelorŭ decurgerea afacerilorŭ oficióse pro 1885, între altele vedemŭ şi următórele:

*Date despre starea învĕţământului scolasticŭ p 1884—1885 în asemĕnare cu starea scolastică d 1881—1882.*

1. Numĕrulŭ locuitorilorŭ 145,819

| | An. 1882 | 18 |
|---|---|---|
| 2. Scóle suntŭ: | | |
| a) De statŭ | 6 | [illegible] |
| b) Scóle comunale ajutate de statŭ | 4 | [illegible] |
| c) Scóle confesionale | 241 | 24 |
| Suma | 251 | 25 |
| 3. Scóle suntŭ după confesiune: | | |
| a) Romano catolice | 24 | 2 |
| b) Greco catolice | 67 | 6 |
| c) Greco orientale | 34 | 3 |
| d) Evang. reformate | 99 | 10 |
| e) Augustane (agostai) | 5 | [illegible] |
| f) Unitare | 12 | 1 |
| g) Israelite | 1 | 1 |
| Suma | 241 | 24 |
| 4. Copii obligaţĭ a umbla la scólă: | | |
| a) Dela 6—12 anĭ | 14301 | 16897 |
| b) „ 13—15 anĭ | 6760 | 6851 |
| Suma | 21661 | 23748 |
| 5. La scólă însĕ au umblatŭ: | | |
| a) In scóle elementare | 9935 | 11996 |
| b) In scóle de repetiţiă | 1710 | 3409 |
| c) In scóle secundare (séu medii) | 89 | 99 |
| Suma | 11734 | 15504 |
| 6 Nu au cercetatŭ scóla | 9327 | 8244 |
| 7. Intre scolarĭ după religiune suntŭ: | | |
| a) rom. cath. | 1265 | 1503 |
| b) gr. cath. | 2399 | 3576 |
| c) gr. orient. | 1375 | 1893 |
| d) ev. refor. | 5458 | 6889 |
| e) august. | 688 | 768 |
| f) unitarĭ | 428 | 706 |
| g) israeliţĭ | 121 | 169 |
| Suma | 11734 | 15504 |
| 8. Intre scolarĭ după limbă au fostŭ: | | |
| a) Maghiarĭ | 7272 | 9267 |
| b) Germanĭ | 688 | 768 |
| c) Românĭ | 3774 | 5469 |
| Suma | 11734 | 15504 |
| 9. In timp de 8 lunĭ au visit. scóla | 923 | 9921 |
| Mai puţinŭ de 8 lunĭ | 10811 | 5583 |
| Suma | 11734 | 15504 |
| 10. Cu cărţile de lipsă au fostŭ provĕḑ. | 9239 | 6919 |
| » „ „ neprovĕḑ. | 2495 | 8585 |
| Suma | 11734 | 15504 |
| 11. Casurile de lenevire pentru $^1/_2$ de ḑi s'au pedepsitŭ: | | |
| a) In pedépsă cu banĭ | 4537 | 2211 |
| b) Ca mântuiţĭ prin escusare | 96689 | 119367 |
| Suma | 101226 | 121578 |

12. Ca pedepse pentru $^1/_2$ ḑi în banĭ au incursŭ în anulŭ 1881, 118 fl 19 cr., er în 1885 1105 fl. 50 cr.

| | | |
|---|---|---|
| 13. Dintre cei ce au părăsitŭ scóla sciu bine | | |
| a) a ceti şi a scrie | 1033 | 1339 |
| b) numai a ceti | 68 | 302 |
| Suma | 1101 | 1641 |
| 14. Numĕrulŭ învĕţătorilorŭ a fostŭ | 277 | 276 |
| a) cualificaţĭ | 98 | 173 |
| b) necualificaţĭ | 179 | 113 |
| aa) ordinarĭ | 271 | 262 |
| bb) ajutătorĭ | 6 | 14 |
| Suma | 831 | 828 |
| 15 După limba de propunere au fostŭ şcóle: | | |
| a) cu limba maghiară | 145 | 151 |
| b) » „ germană | 5 | 5 |
| c) » „ română | 99 | 79 |
| d) „ „ maghiară-română | 2 | 17 |
| Suma | 251 | 2[illegible] |

## FOILETONU.

### Rolulŭ şi influinţa comerciului în civilisaţiune*).

Dómnelorŭ şi Domnilorŭ!

Sĕ ne închipuimŭ pentr'unŭ momentŭ mica nóstră Transilvaniă închisă cu ḑidurĭ chinezescĭ, singură în lume séu înconjurată de tóte părţile de deşerturĭ imense ce nu se potŭ străbate. Ea posede părţĭ de teritoriu destulŭ de roditóre în grâne; alte părţĭ băltóse bune numai pentru păşunĭ; altele formate de stâncĭ şi prăpăstii sterile, unde crescŭ numai diferiţĭ arborĭ, şi alte érăşĭ cu coline şi délurĭ unde viţa de viă în anĭ mănoşĭ şi favorabilĭ se încovóiă sub greutatea strugurilorŭ copţĭ. Sĕ ne închipuimŭ mai departe între diferitele părţĭ ale Transilvaniei nisce bariere puternice, preste carĭ trecerea sĕ fiă cu neputinţă séu interḑisă sub pedépsă de mórte şi sĕ căutămŭ sĕ esaminămŭ mai deaprópe ce ar urma décă aceste ţinuturĭ ar fi avisate numai la ele însele?

E lucru evidentŭ că populaţiunea din ţinutulŭ, unde cresce grîulŭ, va puté trăi unŭ timpŭ destulŭ de îndelungatŭ şi va puté fi destulŭ de numĕrósă, deórece în acestŭ ţinutŭ se găsesce în abundanţă aşa ḑicêndŭ mijloculŭ de a satisface prima din tóte trebuinţele, adecă nutrimentulŭ. Acéstă trebuinţă însĕ nu e singură: mai lipsescŭ încă vestmintele, adăpostulŭ etc. Acéstă populaţiune va fi decĭ obligată sĕ sacrifice pentru lemne, păşunĭ şi vii miserabile, o porţiune mare din pămênturile cele bune, dintre carĭ o cantitate mai mică ar fi fostŭ de ajunsŭ sĕ-i procure prin schimbŭ ceva ce-i lipsesce şi din care restulŭ ar fi pututŭ nutri încă sute şi mii de individĭ. Astfelŭ acéstă populaţiune nu va fi atâtŭ de numĕrósă ca décă ar fi avutŭ comerciu şi cu tóte acestea ii vorŭ lipsi o mulţime de lucrurĭ.

Cu atâtŭ mai mare lipsă vorŭ sêmţi locuitorii ţinutului unde se cultivă viţa de viă. Aceştia vorŭ cultiva şi vorŭ produce vinŭ numai pentru trebuinţele lorŭ neavêndŭ unde sĕ vêndă o cantitate, care trece preste trebuinţele lorŭ. Ei îşĭ vorŭ slei puterile la lucrărĭ ingrate, pentru a face sĕ producă aceste coline uscate nisce grâne miserabile, ne-avêndŭ de unde sĕ cumpere, tóte celelalte trebuinciόse ii vorŭ lipsi. — Acéstă populaţiune deşi agricolă va fi rară şi miseră.

In ţinutulŭ mocirlosŭ, şesŭ, prea umedŭ pentru grâu şi prea rece d. e. pentru viţă şi alte plante meridionale, va fi cu multŭ mai rĕu. Locuitorii vorŭ fi siliţĭ sé renunţe la orĭce cultură, sé se facă păstorĭ şi sĕ nutréscă chiar numai atâtea animale câte potŭ consuma.

Câtŭ pentru ţinutulŭ pădurosŭ şi muntosŭ, locuitorii nu vorŭ avé altŭ mijlocŭ de subsistinţă, decâtŭ numai vênatulŭ, întru câtŭ se vorŭ găsi animale sĕlbatice, fără a se cugeta la conservarea pieilorŭ, căcĭ ce ar face cu ele?

Étă, Dómnelorŭ şi Domnilorŭ, unŭ micŭ tablou, care ne-ar înfăţişa Transilvania împărţită în 2 părţĭ suprimândŭ orĭce corespondinţă între ţinuturile ei; o jumĕtate ar fi sĕlbatică şi alta rĕu provĕḑută.

Sĕ ne închipuimŭ însĕ corespondinţa şi comunicaţiunea între aceste ţinuturĭ activă şi uşóră, deşi fără relaţiunĭ esterióre. In casulŭ acesta producţiunea propriă fiăcărei localităţĭ nu va mai fi oprită prin lipsa de debuşeurĭ şi prin necesitatea de a se îndeletnici la lucrărĭ fórte ingrate, dér necesare din lipsa de schimbŭ, spre a-şĭ satisface, fiă bine, fiă rĕu, trebuinţele sale séu celŭ puţinŭ pe cele mai urgente. Ţinutulŭ cu ţĕrine bune ar produce grâu câtŭ i-ar fi cu putinţă şi ar trimite ţinutului cu vii, care ar produce vinŭ, câtŭ ar găsi că i se póte vinde. Ambele împreună ar aprovisiona ţinutulŭ de păşunĭ unde vitele s'ar înmulţi în proporţiune cu debitulŭ şi ómenii în proporţiune cu subsistinţa ce li-o procură acestŭ debitŭ. Aceste trei ţinuturĭ la unŭ locŭ arŭ alimenta în fine până şi munţii cei mai sterilĭ, locuiţĭ de ómenĭ lucrătorĭ, carĭ le-ar da în schimbŭ lemne, metale etc. In unele părţĭ s'ar cultiva în mĕsură mai mare

*) Discursŭ ţinutŭ la serbarea sf. Sofii, patróna liceului românŭ din locŭ, pe basa scrierilorŭ lui *Destutt de Tracy* şi *A. Leymarie*.

| | | |
|---|---|---|
| 17. Prelegerile s'au ținutŭ în școlĭ proprie, în . . . . . . . . . . | 230 | 227 |
| In școlĭ închiriate . . . . . | 21 | 25 |
| Numĕrulŭ scólelorŭ de prelegere | 278 | 285 |
| Localitățĭ pentru învĕțătorĭ . . | 247 | 234 |

Mai departe raportulŭ vorbesce de tablele negre de părete ș. a. și dice că în 1882 au fostŭ 8 biblioteci școlare și pro 1885 suntŭ biblioteci 21, între carĭ nicĭ una română!

| Venitulŭ școlelorŭ pro | 1882 | 1885 |
|---|---|---|
| a fostŭ de . . . . . . , | 71,239 | 91,509 |
| Spesele de . . . . . . . | 71,239 | 91,508 |

Așa stau scólele în Mureșŭ-Turda. M'am ținutŭ strînsŭ de datele autentice ce le am la mână. In ce privesce starea scólelorŭ pro 1886, voiŭ raporta în curêndŭ pentru ca sĕ scițĭ și sĕ vedețĭ că »Kolozsvar," nu are dreptate, mĕ temŭ că sĕ pré grăbesce cu urda în Turda.

Amintitulŭ raportŭ nu are dreptate, când susține, că prin 1885 au fostŭ 17 scolĭ cu propunerea maghiară română, pentru că atâtea nu au putută sĕ fiă. Pentru că copii din scóla Reghinului săsescŭ instruițĭ de dirigentele scolarŭ Maiorŭ sciu declama Három pillango, nu se potŭ făli Ungurii, că Românii îmbrățișéză pe di ce merge mai multŭ limba maghicră și că o învață cu mai mare pasiune chiar decâtŭ pe cea română, — de aceste esagerațiunĭ numai în raporturile unguresci potŭ avé locŭ, de aceea nicĭ nu mai crede nimenĭ diarelorŭ unguresci, până ce nu se convinge însușĭ cu ochi sĕi.

Vedemŭ și scimŭ noi Românii bine ce vréu stăpânitorii dilei, când se fălescŭ și trîmbițā atâtŭ pe cale oficiósă câtŭ și pe cale privată în lume, — că dênșii, din scóle române au făcutŭ maghiare, — și éră că în atâtea și atâtea scolĭ române au înfundatŭ ca limbă de propunere limba maghiară etc. N'ar trebui sĕ uite însĕ, că Românulŭ îșĭ iubesce și adĭ limba mai pre susŭ de tóte și că de aceea tóte încercările lorŭ vorŭ rĕmâné zadarnice. De se trezeau cu o sută de anĭ înainte calea-valea, încă mai puteau dobêndi succese de Dómne ajută pentru maghiarismulŭ lorŭ dér *„a trecutŭ baba cu colacii."*

---

## Adevĕrulŭ despre Siberia.

Nu scimŭ, déca mai esistă vre-o țéră sub sóre, alŭ cărui nume rostindu-se de cineva sĕ cuprindă pe omŭ nisce fiorĭ așa de recĭ, ca frigulŭ, ce domnesce în nordulŭ disei țĕrĭ. Tótă lumea se îngrozesce, când aude, că autocratulŭ *Țarŭ* (împĕratŭ) alŭ colosalului imperiu *europénŭ-asiaticŭ* rusescŭ a mai subscrisŭ *unŭ ucasŭ* (ordinațiune, ordonanță împĕrătéscă), ca sĕ mai fiă deportațĭ niște nenorocițĭ de ómenĭ în esiliulŭ Siberiei. Multe s'au scrisŭ și s'au rĕspânditŭ în lume despre grozăviile acestei țĕrĭ. Scrisu-s'a și disu-s'a în destulŭ, că cei loviți de sórte, de a fi deportațĭ în Siberia, suntŭ tocmai ca și aceia, carĭ suntŭ osîndițĭ la munca iadului, cu unica deosebire, că chinurile Siberiei se sfêrșescŭ cu mórtea nenorociților, câtŭ vreme cei din iadŭ au a suferi o muncă vecînică, fiindŭ sufletulŭ nemuritorŭ. Însĕ proverbulŭ acela: *„Téra e mai bună decâtŭ numele ei* (das Land ist besser als sein Ruf)" pare a se adeveri în adevĕratulŭ înțelesŭ alŭ cuvêntului și asupra Siberiei.

In timpulŭ mai nou au eșitŭ la lumină descrierĭ, mai multŭ séu mai pușinŭ amĕnunțite de călĕtorĭ, despre Siberia. Dintr'o descriere de acestea estrage și diarulŭ vienesŭ *„Neue Freie Presse"* unŭ articulŭ sub titlulŭ de susŭ, pe care noi îlŭ reproducemŭ întregŭ din causa importanței lui. Étă-lŭ:

„La 26 Augustŭ serbà Siberia o sĕrbătóre de fórte mare insemnătate, deschiderea celei dintêiu universitățĭ a țĕrei în orașulŭ Tomscu. Spesele pentru acéstă pepinieră de cultură mai înaltă au fostŭ adunate cea mai mare parte dela poporațiunea indigenă. Unŭ singurŭ cetățénŭ din orașŭ, consiliarulŭ comercialŭ *Zibulskij,* a dăruitŭ pentru zidire 100,000 de ruble și pentru bibliotecă 10,000 de ruble și apoi a mai adausŭ o sumă de 40,000 de ruble, cu totulŭ déră 150,000 de ruble. Nu mai slabă s'a arĕtatŭ rêvna de a jertfi a comunelorŭ pentru întemeiarea de scóle mai inferióre, deși cercetarea acelora nu se face nicĭdecum în mĕsura dorită. Totulŭ se aștéptă aicea la nouĕ viéță, la lumină. Cu putere crescêndă se înalță *»tênĕra Siberiă«*, o generațiune luminată și rêvnitóre după reforme, căreia nu-i lipsesce adevĕrata cunoscință a trebuințelorŭ celorŭ multe ale țerei. Dintre representanții direcțiunei acesteia nouĕ punemŭ în prima liniă pe *Nicolau Iadrincev* (născutŭ la anulŭ 1842 în Omscŭ), din condeiulŭ căruia a apărutŭ tocmai acum de curêndŭ unŭ escelentŭ opŭ de isvórĕ despre Siberia în prelucrare germană de *Dr. Ed. Petri* la *Castenoble în Iena.* Chiar și între cei culțĭ domnescŭ totŭ felulŭ de prejudețe în contra acestei țĕrĭ. Numai numele ei déca-lŭ audimŭ, credemŭ, că și simțimŭ frigulŭ celŭ grozavŭ, care într'adevĕrŭ acolo în nordostŭ îșĭ ajunge macsimulŭ absolutŭ (— 63 de grade *Celsius* în Verchoianscŭ, la o temperatură anuală mijlociă de — 49 de grade); atuncĭ fără voiă ne aducemŭ aminte de situațiunea deportațilorŭ, carĭ lângedescŭ în penitenciarele Siberiei și ale Sachalinului.

Insĕ țéra, care se întinde preste 32 de grade lățime, cuprinde tóte climatele și posede regiunĭ calde, binecuvêntate de natură cu mare prisosŭ și variațiune; și dilele deportațiunii suntŭ numĕrate — așa putemŭ spera în interesulŭ umanității, — pușcăria (penitenciarulŭ, Strafhaus) Siberia se va preface încetulŭ cu încetulŭ într'o coloniă agricolă desŭ împoporată. Și viéța politică și socială va isbuti a eși la lumină, la deșteptare din amorțéla, de care a fostŭ înlănțuită până acuma; în loculŭ tutorisării (ținerii sub tutelă) va veni administrațiunea propriă, sistema de esploatațiune obicĭnuită va face locŭ unei economii înțelepte. In guvernulŭ țĕreimame se manifestă ideea totŭ mai tare, că nu mai póte merge de acum încolo așa ca până acuma și că în Siberia trebue sĕ se desvólte o activitate culturală mai repede și mai mare, déca este ca acestei țĕrĭ sĕ i se păstreze unŭ viitorŭ înfloritorŭ. Chiar vecinătatea imperiilorŭ desŭ împoporate ale Asiei orientale, China, Coreea și Japonia, carĭ acum s'au deșteptatŭ din letargia lorŭ și nisuescŭ a'șĭ însuși totŭ mai multă civilisațiune europénă, zoresce la lucru mai iute; zoresce la acésta rivalitatea puterilorŭ comerciale europene și americane. In Oceanulŭ-pacificŭ, *„Marea-mediterană a viitorului"*, voesce și Rusia sĕ-șĭ validiteze iufluința sa politică și sĕ desvólte o activitate comercială mai viă; în tótă pripa fortifică ea — *via Canalulŭ de Suezŭ* — portulŭ Vladivostocŭ, umblă după o stațiune de cărbunĭ la țĕrmurele Morcei, caută în același timpŭ sĕ-șĭ asigure pentru tóte timpurile drumurile fără concurență pe continentŭ spre Coreea și China, spre Mongolia și Turchestanŭ.

In Europa, unde o cultură, ce numĕră mii de anĭ, pune la îndemâna statelorŭ formate mijlóce suficiente și potrivite pentru apĕrarea în contra lăcomiei cuceritóre străine, nu e nimica de câștigatŭ pentru Rusia. Spiritului poporului rusescŭ i se cuvine mai vĕrtosŭ problema de a aduce la cultură partea nordică a Asiei și de a deștepta la activitate simțulŭ pentru lucrarea colonisării, precum și valórea ființei proprie a individului, tocmai precum șĭ-a documentatŭ rassa anglo-sacsonă valórea sa prin lucru greu, dér cu folosŭ în tóte părțile pămêntului. In Rusia europénă se simte deja desimea crescêndă a poporațiunii. Cele o sută de milióne de locuitorĭ mai că se vorŭ duplica în 50—60 de anĭ; crescerea, respective sporirea proletariatului se póte împedeca și trebue sĕ se împedece prin emigrare. Siberia póte hrăni numai în ținutulŭ pămêntului sĕu negru (humosŭ) mai multŭ de 50 de milióne de ómenĭ, — ce prospecte pentru colonisațiune! Cu natura sa cea bogată și schimbăciósă și cu enormele comorĭ ale pămêntului sĕu Siberia va aduce cu timpulŭ unŭ câștigŭ de o sută de orĭ mai bogatŭ ca celŭ de astădĭ, unde nu se vinŭ cu multŭ mai multŭ de 300,000 de ruble pe anŭ pentru guvernŭ, cu tóte că spiritulŭ poporului rusescŭ a produsŭ în timpŭ de tre sute de anĭ și aci creațiunĭ însemnate și trainice. Ținutulŭ *Altai* cu avuțiile sale cele marĭ mineralice, ținutulŭ celŭ bogatŭ în bucate *Minusinscŭ*, *Semerecinsculŭ* celŭ de totŭ productivŭ, în fine ținutulŭ *Amurŭ* au devenitŭ de multŭ timpŭ câmpurĭ principale ale lucrărei colonisatorice, unde prisosulŭ solidŭ alŭ poporațiunii rusescĭ va afla pentru multŭ timpŭ o imposantă provisiune de pămêntŭ nelucratŭ (virginŭ) pentru colonisare. Aci avemŭ noi, dice *Iadrincev,* în nemijlocită apropiere *„statele nóstre unite"*. (Va urma.)

---

## SCIRĬ TELEGRAFICE.

(Serv. part. a »Gaz. Trans.«)

BERLINŬ, 12 Ianuariu. — Desbătêndu-se erĭ în Reichstagŭ proiectulŭ militarŭ, cancelarulŭ imperiului, principele Bismarck, vorbi despre raportulŭ Germaniei către Rusia și Austro-Ungaria, desemnându-lŭ ca alianță a celorŭ trei împĕrațĭ ai celorŭ trei marĭ puterĭ ostice. *Rusia nŭ va ataca Germania și totŭ așa de puținŭ va începe Germania céртă cu Rusia pentru Bulgaria. Periculŭ pentru Germania îlŭ formézá Francia.* Scopulŭ septenatului este a înlătura acestŭ periculŭ séu a-lŭ amâna câtŭ se póte, de aceea guvernulŭ ține strînsŭ la proiectŭ. Respingerea proiectului va atrage după sine disolvarea Reichstagului. — Desbaterea s'a amânatŭ pe Mercurĭ.

PARISŬ, 12 Ianuariu. — Sesiunea parlamentului s'a deschisŭ. In senatŭ constată președintele Camot, că este numai o *apucătură măestrită* a arăta pe Francia ca doritóre de luptă. In Francia nu esistă nicĭ o partidă militară. Tóte partidele voescŭ stabilitate înăuntru și pace în afară. — Camera a realesŭ pe Floquet ca președinte.

---

## DIVERSE.

**Răpirea d-nei Adelina Pati.** — Unŭ comerciantŭ dela Mecsico, d. Macs Verner, comunică „Românului" următórele: Indrăsnéța bandă Mecsicană de tâlharĭ uneltise sĕptĕmâna trecută unŭ planŭ, care, déca ar fi rĕușitŭ, ar fi procuratŭ brigandilorŭ o sumă rotundă de douĕ milióne dolarĭ. S'atingea de nimicŭ mai puținŭ decâtŭ a răpi pe Adelina Pati, care dă acum representațiunĭ teatrale la Mecsico. Era plănuitŭ că unŭ numĕrŭ de ómenĭ înarmațĭ s'atace pe calea la teatru trăsura celebrei cantatrice, s'o lege bine, s'o pue p'unŭ calŭ și s'o aducă căpitanului tâlharilorŭ, care se va înțelege pe urmă cu impresariulŭ ei. Unulŭ din brigandĭ, anume Witon, cŭ speranța d'a căpĕta o bună recompensă, a trădatŭ planulŭ, care era fórte bine combinatŭ până în cele mai micĭ amĕnunte. Acum temerea artistei e atâtŭ de mare, încâtŭ nu îndrăsnesce a'șĭ părăsi locuința decâtŭ înconjurată d'o escortă de trei-decĭ călărețĭ înarmațĭ, ce președintele republicei, domnulŭ Porfiro Diaz, a pusŭ la dispositiunea d-ei.

---

Editorŭ: Iacobŭ Mureșianu.
Redactorŭ responsabilŭ Dr. Aurel Mureșianu

---

inulŭ și cânepa, se vorŭ țese pânze diferite și se vorŭ trimite în locurile lipsite de aceste articole. Alte părțĭ vorŭ lifera pietrii de móră pentru tóte celelalte. Unele localitățĭ vorŭ fabrica articolele casnice pentru ținuturĭ întregĭ, ér altele vorŭ prepara materialulŭ pentru didirea locuințelorŭ. Unele se vorŭ îndeletnici cu prelucrarea lutului în totŭ felulŭ de vase, ér altele vorŭ procura prin vênatŭ și pescuitŭ o cantitate mare de provisiunĭ. Preste totŭ vedemŭ născêndu-se industrii nouĕ nu numai prin schimbulŭ de mărfurĭ, ci prin comunicațiunea de luminĭ, căcĭ déca nicĭ unŭ ținutŭ nu produce totŭ, n'ar esista nicĭ unulŭ, care sĕ inventeze totulŭ. Când suntŭ stabilite comunicațiunile ceea ce e cunoscutŭ la unŭ locŭ, e cunoscutŭ preste totŭ și de cele mai multe orĭ lumea învéță și perfecționéză mai multŭ decâtŭ inventéză. De altcum comerciulŭ însușĭ inspiră pofta de a inventa; estinderea lui cea enormă face posibilă o mulțime de industrii. Artele nouĕ ocupă o mulțime de ómenĭ, carĭ trăescŭ din lucrulŭ lorŭ numai fiindcă lucrulŭ vecinilorŭ lorŭ, devenindŭ mai fructiferŭ, ajunge ca sĕ le pótă plăti. Étă decĭ aceeașĭ Transilvaniă, care cu ceva mai înainte era sĕracă, umplută acum cu o populațiune numerósă și bine aprovisionată și prin urmare ajunsă fericită și bogată, fără sĕ fi fostŭ silită a lua dela alții din afară celŭ mai micŭ lucru, aflându-se însĕ în condițiunile date și posedândŭ o poporațiune corĕspundĕtóre diverselorŭ ținuturĭ. Presupunemŭ mai departe didurile chinezescĭ dărîmate și mândra nóstră țéră încungiurată de o poporațiune laboriósă, de ținuturĭ mănóse și înzestrate cu cele mai diferite producte naturale și industriale. Ce contrastŭ între starea de asediu de mai înainte, unde fiecare ținutŭ ar fi fostŭ avisatŭ numai la sine, ba chiar fiăcare individŭ ar fi pututŭ conta numai pe productulŭ muncii sale imediate, și între starea plăcută și favorabilă prin esistința comunicațiunilorŭ, carĭ au efectele cele mai miraculóse.

Acestŭ tablou ne arată printr'o singură privire originea, mijlócele și scopulŭ comerciului, care e numai o manifestațiune a activității omenescĭ, unulŭ dintre procesele, carĭ servescŭ la satisfacerea trebuințelorŭ, o zală a lanțului putemicŭ, care légă mai întâiu pe individŭ unulŭ de altulŭ și după aceea pe popóre între olaltă. Din cele dise urméză evidentŭ, că comerciulŭ nu însémnă altceva decât a schimba; a schimba însémnă a produce; a produce însémnă a lucra! Comerciul s'a născutŭ cu omulŭ, căcĭ esistența omului isolat e numai o gólă hypotesă; unŭ Robinson în diua de adĭ e o adevĕrată fabulă, fără cea mai mică rațiune, fabulă, căreia nu i se póte atribui nicĭ unŭ credĕmêntŭ și care nicĭ nu póte avé nicĭ o temeliă. Schimbulŭ esistă preste totŭ în diferite grade, la triburile de sĕlbaticĭ ca și la națiunile cele mai civilisate. Cum ne-amŭ puté și închipui unŭ individŭ, ba chiar o națiune, care sĕ-șĭ ajungă lipsele sale și sĕ și le mulțumé că numai prin sine și pentru sine. Acésta ar trebui sĕ fiă compusă din semi dei.

Am disŭ că comerciulŭ e o muncă. In ce consistă munca? Ea constă în a transforma, a conserva și a transporta unele porțiunĭ de materiă. Plugarulŭ, vierulŭ, păstorulŭ, tăietorulŭ de lemne și minierulŭ, de carĭ am vorbitŭ mai adinéurĭ, după ce au transformatŭ pămêntulŭ în cereale, în carne; după ce au lucratŭ lemnele și metalele oferite de natură, au pusŭ la o parte productele ce ei n'au pututŭ consuma pentru ca sĕ și le oferéscă reciproc și ca sĕ-șĭ măréscă bunăstarea lorŭ prin schimb. Fiăcare din ei a fostŭ deodată industriașŭ și comerciantŭ. La începutulŭ unei societățĭ lucrulŭ trebue sĕ fiă complectŭ; munca se împarte și operațiunile ei diverse se claséză încetulŭ cu încetulŭ, mulțămită învĕțăturilorŭ trase din esperiință. Transportulŭ productelorŭ e supusŭ legei acesteia nu mai puținŭ decâtŭ transformațiunea materiei. Comerciulŭ propriu disŭ începe prin a fi localŭ, se face pe piață în detailŭ; după aceea devine nomadŭ și sub o formă séu altă elŭ termină a opera în mare. Punctulŭ de plecare e modesta boltiță și umilulŭ colportorŭ; terminulŭ ultimŭ este magasinulŭ splendidŭ și cantorulŭ cosmopolitŭ și companiile; astfelŭ s'a transformatŭ neînsemnatul balotŭ de marfă alŭ negustorașului de têrgŭ în corăbii de câte 2000 tóne, carĭ străbatŭ crucișŭ și curmezișŭ tóte mările. (Va urma.)

### Cursulŭ la bursa de Viena

din 11 Ianuariu st. n. 1887

| | |
|---|---|
| Rentă de aurŭ 5% | 103 10 |
| Rentă de hârtiă 5% | 93 — |
| Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare | 149.30 |
| Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune) | 99.60 |
| Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune) | — — |
| Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune) | 118 — |
| Bonurĭ rurale ungare | 104.60 |
| Bonurĭ cu cl. de sortare | 104.40 |
| Bonurĭ rurale Banat-Timişŭ | 104.50 |
| Bonurĭ cu cl. de sortare | 104 20 |
| Bonurĭ rurale transilvane | 104 — |
| Bonurĭ croato-slavone | 105 50 |
| Despăgubire p. dijma de vinŭ ung. | 99.60 |
| Imprumutulŭ cu premiu ung. | 121 20 |
| Losurile pentru regularea Tisei şi Segedinului | 125 10 |
| Renta de hârtiă austriacă | 82 55 |
| Renta de arg. austr. | 83 45 |
| Renta de aurŭ austr. | 113 25 |
| Losurile din 1860 | 137.70 |
| Acţiunile băncei austro-ungare | 885 — |
| Act. băncei de creditŭ ung. | 301.25 |
| Act. băncei de creditŭ austr. | 291.70 |
| Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ | 5.93 |
| Napoleon-d'orĭ | 9.98 |
| Mărcĭ 100 imp. germ. | 61.92 |
| Londra 10 Livres sterlinge | 126.55 |

### Cursulu pieţei Braşovŭ

din 12 Ianuariu st. n. 1887.

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| Bancnote românescĭ | Cump. | 8.41 | Vênd. | 8.43 |
| Argint românesc | » | 8.40 | » | 8.42 |
| Napoleon-d'orĭ | » | 9.94 | » | 9.97 |
| Lire turcescĭ | » | 11.30 | » | 11.33 |
| Imperialĭ | » | 10.30 | » | 10.33 |
| Galbenĭ | » | 5.93 | » | 5.95 |
| Scrisurile fonc. »Albina« | » | 100.50 | » | 101.50 |
| Ruble Rusescĭ | » | 116.— | » | 117.— |
| Discontulŭ | » | 7—10% pe anŭ. | | |



# Mersulŭ trenurilorŭ

**Valabilŭ dela 1 Octomvre st. n. 1886.**

pe linia **Predealŭ-Budapesta** şi pe linia **Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta** a calei ferate orientale de statŭ reg. ung.

### Predealŭ-Budapesta

| | Trenŭ de persóne | Tren accelerat | Trenŭ omnibus | Trenŭ omnibus |
|---|---|---|---|---|
| Bucurescĭ | — | — | — | 7.30 |
| Predealŭ | — | — | — | 1.14 |
| | — | — | — | — |
| Timişŭ | — | — | — | 1.45 |
| Braşovŭ | — | — | — | — |
| | 7.47 | — | 4.16 | 2.32 |
| Feldióra | 8.24 | — | 5.02 | — |
| Apatia | 8 51 | — | 5 43 | — |
| Agostonfalva | 9.14 | — | 6.15 | — |
| Homorodŭ | 9.51 | — | 7.06 | — |
| Haşfaleu | 11.03 | — | 8.52 | — |
| Sighişóra | 11.29 | — | 9.19 | — |
| | 11.26 | — | 9.31 | — |
| Elisabetopole | 12 0[illegible] | — | 10.16 | — |
| Mediaşŭ | 12.29 | — | 10.57 | — |
| Copsa mică | 12.44 | — | 11.19 11.31 | — |
| Micăsasa | 1.05 | — | 11.52 | — |
| Blaşiu | 1.34 | — | 12.31 | — |
| Crăciunelŭ | 1.46 | — | 12.48 | — |
| Teiuşŭ | 2.09 | — | 1.22 | — |
| Aiudŭ | 2.39 | — | 2 18 | — |
| Vinţulŭ de susŭ | 3.01 | — | 2.48 | — |
| Uióra | 3.08 | — | 2 56 | — |
| Cucerdea | 3.14 | — | 3 64 | — |
| Ghirisŭ | 3.55 | — | 4 51 | — |
| Apahida | 5.10 | — | 5.28 | — |
| | 5.30 | — | 5 56 | — |
| Cluşiu | — | 6 03 | — | 8.00 |
| Nedeşdu | — | 6.21 | — | 8.36 |
| Ghirbŏu | — | — | — | 9.02 |
| Aghirişŭ | — | — | — | 9.32 |
| Stana | — | — | — | 10.11 |
| Huiedinŭ | — | 7.14 | — | 10.51 |
| Ciucia | — | 7.43 | — | 12 16 |
| Bucia | — | — | — | 12.50 |
| Bratca | — | — | — | 1.21 |
| Rév | — | 8.22 | — | 2.02 |
| Mező-Telegd | — | 8.48 | — | 3.06 |
| Fugyi-Vásárhely | — | — | — | 3.38 |
| Várad-Velinţe | — | — | — | 3.54 |
| Oradia-mare | — | 9.13 | — | 4.05 |
| | — | 9.18 | 10.55 | 4.50 |
| P. Ladány | — | 10.38 | 1 23 | 7.23 |
| Szolnok | — | 12.20 | 3.24 | — |
| Buda-pesta | — | 2.15 | 10.05 | — |
| Viena | — | — | 2.15 | — |
| | — | 8.00 | 6.05 | — |

### Budapesta—Predealŭ

| | Trenŭ de pers. | Tren accelerat | Trenŭ omnibus | Trenŭ de persóne | Trenŭ omnibus |
|---|---|---|---|---|---|
| Viena | 11.10 | — | — | — | — |
| Budapesta | 7.40 | 2.— | 3.10 | 6.20 | 8.00 |
| Szolnok | 11.06 | 3.58 | 7.38 | 9.34 | 11.40 |
| P. Ladány | 2 02 | 5.28 | 5 40 | 11.26 | 2.31 |
| Oradea mare | 4.[illegible]2 | 6.58 | 9.14 | 1.3[illegible] | — |
| Várad-Velencze | — | — | 9.24 | 2 06 | · |
| Fugyi-Vásárhely | — | — | 9 41 | 2.17 | — |
| Mezö-Telegd | — | 7.33 | 10 19 | 2.40 | — |
| Rév | — | 8.04 | 11.38 | 3.24 | — |
| Bratca | — | — | 12.18 | 3.47 | — |
| Bucia | — | — | 12.5[illegible] | 4.07 | — |
| Ciucia | — | 8.58 | 1.57 | 4.33 | — |
| Huiedin | — | 9.28 | 3.11 | 5.15 | — |
| Stana | — | — | 3.40 | 5.34 | — |
| Aghiriş | — | — | 4.15 | 5.55 | — |
| Ghirbĕu | — | — | 4 36 | 6.07 | — |
| Nedeşdu | — | — | 4.58 | 6.24 | — |
| Cluşiu | — | 10.28 | 5.26 | 6.43 | — |
| | 11.00 | — | — | — | 7.08 |
| Apahida | 11 19 | — | — | — | 7.36 |
| Ghiriş | 12 30 | — | — | — | 9.06 |
| Cucerdea | 1.01 | — | — | — | 9.53 |
| | 1 06 | — | — | — | 10.— |
| Uióra | 1 13 | — | — | — | 10.09 |
| Vinţulŭ de susŭ | 1.20 | — | — | — | 10.19 |
| Aiudŭ | 1 41 | — | — | — | 10.48 |
| Teiuşŭ | 2.00 | — | — | — | 11.14 |
| Crăciunelŭ | 2 35 | — | — | — | 12.12 |
| Blaşŭ | 2.48 | — | — | — | 12.30 |
| Micăsasa | 3.20 | — | — | — | 1.12 |
| Copşa mic | 3 36 | — | — | — | 1.32 |
| Mediaşŭ | 4.00 | — | — | — | 2.18 |
| Elisabetopole | 4.3[illegible] | — | — | — | 3.03 |
| Sigişóra | 5.12 | — | — | — | 3.49 |
| Haşfaleu | 5.37 | — | — | — | 4.28 |
| Homorod | 7.02 | — | — | — | 6.16 |
| Agostonfalva | 7.43 | — | — | — | 7.06 |
| Apatia | 8.11 | — | — | — | 7.46 |
| Feldióra | 8.41 | — | — | — | 8.25 |
| Braşovŭ | 9.21 | — | — | — | 9.15 |
| | — | — | 1.55 | — | — |
| Timişŭ | — | — | 2.53 | — | — |
| Predealŭ | — | — | — | — | — |
| | — | — | 3.28 | — | — |
| Bucurescĭ | — | — | 9.35 | — | — |

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

### Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta

| | Trenŭ omnibus | Trenŭ omnibus | Trenŭ de persóne |
|---|---|---|---|
| Teiuşŭ | 11.24 | — | 2.40 |
| Alba-Iulia | 11.39 | — | 3.14 |
| Vinţulŭ de josŭ | 12.30 | — | 4.22 |
| Şibotŭ | 12.52 | — | 4.50 |
| Orăştia | 1.01 | — | 5.18 |
| Simeria (Piski) | 2.03 | — | 5.47 |
| Deva | 2 52 | — | 6.35 |
| Branicĭca | 3 23 | — | 7.02 |
| Ilia | 3.55 | — | 7.28 |
| Gurasada | 4.08 | — | 7.40 |
| Zam | 4.25 | — | 8.11 |
| Soborşin | 5 30 | — | 8.46 |
| Bĕrzova | 5.56 | — | 9.33 |
| Conopŭ | 6.27 | — | 9.53 |
| Radna-Lipova | 6.47 | — | 10 27 |
| Paulişŭ | 7.28 | — | 10.42 |
| Gyorok | 7.43 | — | 10.58 |
| Glogovaţŭ | 7.59 | — | 11 25 |
| Aradŭ | 8.28 | — | 11.39 |
| Szolnok | 8 42 | — | 4 52 |
| | — | — | 5.12 |
| Budapesta | — | — | 8.20 |
| Viena | — | — | 6.05 |

### Budapesta-Aradŭ-Teiuşŭ.

| | Trenŭ de persóne | Trenŭ de persóne | Trenŭ omnibus |
|---|---|---|---|
| Viena | 11.10 | 12.10 | — |
| Budapesta | 8.20 | 9.05 | — |
| Szolnok | 11.20 | 12.41 | — |
| | 4 10 | 5.45 | — |
| Aradŭ | 4.30 | 6.— | 7.04 |
| Glogovaţŭ | 4 43 | 6.13 | 7.22 |
| Gyorok | 5 07 | 6.38 | 7.58 |
| Paulişŭ | 5.19 | 6.51 | 8 17 |
| Radna-Lipova | 5.41 | 7.10 | 8 36 |
| Conopŭ | 6 09 | 7.37 | — |
| Bêrzova | 6 28 | 7.55 | — |
| Soborşin | 7 25 | 8.42 | — |
| Zam | 8 01 | 9.12 | — |
| Gurasada | 8 34 | 9.41 | — |
| Ilia | 8.55 | 9.[illegible]8 | — |
| Branicĭca | 9.19 | 10.17 | — |
| Deva | 9.51 | 10.42 | — |
| Simeria (Piski) | 10.35 | 11 07 | — |
| Orăştiă | 11.11 | 11.37 | — |
| Şibotŭ | 11.43 | 12.— | — |
| Vinţulŭ de josŭ | 12.18 | 12.29 | — |
| Alba-Iulia | 12.36 | 12.46 | — |
| Teiuşŭ | 1.29 | 1.41 | — |

### Aradŭ-Timişóra

| | Trenŭ omnibus | Trenŭ de persóne | Trenŭ mixt |
|---|---|---|---|
| Aradŭ | 5.48 | — | 6.05 |
| Aradulŭ nou | 6.19 | — | 6.33 |
| Németh-Ságh | 6.44 | — | 6.58 |
| Vinga | 7.16 | — | 7.29 |
| Orczifalva | 7.47 | — | 7.55 |
| Merczifalva | — | — | — |
| Timişóra | 9.02 | — | 9.08 |

### Simeria (Piski) Petroşenĭ

| | Trenŭ de persóne | Trenŭ omnibus | Trenŭ mixt |
|---|---|---|---|
| Simeria | 11.25 | — | 2.42 |
| Streiu | 11.58 | — | 3.25 |
| Haţegŭ | 12.46 | — | 4 16 |
| Pui | 1.37 | — | 5.11 |
| Crivadia | 2.24 | — | 5.58 |
| Baniţa | 3.05 | — | 6 4[illegible] |
| Petroşenĭ | 3.37 | — | 7.12 |

### Timişóra-Aradŭ

| | Trenŭ de persóne | Trenŭ de persóne | Trenŭ omnibus |
|---|---|---|---|
| Timişóra | 6.25 | — | 5.00 |
| Merczifalva | — | — | — |
| Orczifalva | 7.46 | — | 6.32 |
| Vinga | 8.15 | — | 7.02 |
| Németh-Ságh | 8.36 | — | 6.23 |
| Aradulŭ nou | 9.11 | — | 8.01 |
| Aradŭ | 9.27 | — | 8.17 |

### Petroşenĭ—Simeria (Piski)

| | Trenŭ de pers. | Trenŭ omnibus | Trenŭ mixt |
|---|---|---|---|
| Petroşenĭ | 10 07 | — | 6.10 |
| Baniţa | 10 48 | — | 6.53 |
| Crivadia | 11.25 | — | 7 37 |
| Pui | 12.05 | — | 8.20 |
| Haţegŭ | 12 42 | — | 9 01 |
| Streiu | 1.22 | — | 9.52 |
| Simeria | 1 53 | — | 10.31 |

Tipografia *ALEXI* Braşovŭ. Hârtia din fabrica d-lorŭ Königes & Kopony, Zernescĭ.